

Izabela Gass
(Warszawa)

**MATERIAŁY ANIELI SAMOTYHOWEJ
(1876-1966)
(95)**

Aniela (Nela) Miłkowska Samotyhowa 1 v. Jełowicka urodziła się 26 listopada 1876 r. w Niżgórcach na Kijowszczyźnie w rodzinie Oktawiana Miłkowskiego, administratora majątków ziemskich i Idalii z Chodossowskich. Uczyła się w szkole muzycznej w Żytomierzu i w IV Żeńskim Gimnazjum Rządowym w Warszawie. W latach 1895 – 1899 studiowała przyrodę na Uniwersytecie w Genewie. Po powrocie do Warszawy pracowała jako nauczycielka arytmetyki i przyrody w gimnazjach żeńskich. W 1904 r. wraz ze Stanisławem Kalinowskim, Stefanią Sempołowską i Heleną Redlińską, założyła Koło Wychowawców, należała także do Towarzystwa Pedagogicznego.

W 1907 r. wyjechała do Belgii, gdzie studiowała historię sztuki i archeologię. Wspólnie z Julianem Kaden-Bandrowskim, Marianem Dąbrowskim, Marią Szumską (późniejszą Dąbrowską) założyła w Brukseli Towarzystwo im. Lelewela, które miało na celu propagować pracę samokształceniową wśród Polonii. Z Belgii wysyłała także artykuły do prasy polskiej.

W 1914 r. powróciła do Warszawy i rozpoczęła pracę jako nauczycielka w gimnazjach żeńskich i seminariach nauczycielskich. W 1932 r. porzuciła pracę nauczycielską i zajęła się popularyzacją historii sztuki. W latach 1932 – 1935 wykładała historię sztuki w Instytucie Pedagogiki Specjalnej, wygłaszała odczyty, publikowała artykuły. Została członkiem Rady Instytutu Propagandy Sztuki i Akademii Sztuk Pięknych.

II wojnę światową spędziła w Warszawie. Od 1945 r. współpracowała z Towarzystwem Uniwersytetów Robotniczych. W latach 1951 – 1956 została odsunięta od wszelkiej działalności odczytowej.

Była autorką książek: *Potrzeba kultury i piękna w dzisiejszym życiu Polski* (1931), *Patrzmy na obrazy* (1956) i *Malarstwo zachodnioeuropejskie. Popularny zarys rozwoju form malarskich od katakumb do połowy XIX wieku* (1964).

Była dwukrotnie zamężna. Pierwszym jej mężem był Zdzisław Jełowicki, a 6 kwietnia 1926 poślubiła Erazma Samotychę.

Aniela Samotyhowa zmarła w Warszawie 16 października 1966 r. i została pochowana na Cmentarzu Powązkowskim (kwatera 43-4-24,25).

Prace porządkowo-inwentaryzacyjne prowadzone były z przerwami. Ostatecznie spuścizna została uporządkowana przez Izabelę Gass w 2020 r. Rozmiar zespołu wynosi 0,25 m.b. Spuścizna zawiera materiały z lat 1906 – 1966. Została podzielona na dwie grupy.

Pierwsza jednostka, zawiera krótką autobiografię i fotografie twórcy z lat 1906 – 1953.

Pozostałe dwie jednostki, zawierają listy wychodzące do dwóch adresatek, z lat 1944 – 1966.

W PAN Archiwum w Warszawie spuściznie nadano sygnaturę 95. Inwentarz liczy 3 jednostki. W bazie szukajwarchiwach zespół ma nr 555.

Bibliografia

1. https://pl.wikipedia.org/wiki/Nela_Samotyhowa

INWETARZ

1. Autobiografia, fotografie

1906– 1953, b.d., masz., l., k. 16 (w tym 3 fot.)

2. Zofia Grzędzińska

Korespondencja wychodząca

1944– 1966, rkp., masz., l., k.303

3. Helena Scheinkonig

Korespondencja wychodząca

1962 – 1966, masz., l. k., 37